

International Journal of Languages' Education and Teaching
Volume 9, Issue 4, December 2021, p. 183-195

Received	Reviewed	Published	Doi Number
01.12.2021	22.12.2021	31.12.2021	10.29228/ijlet.54905

**The Examining Turkish Reading Aloud Skill of Syrian Arab Students
Studying at Secondary School Level in Turkey ¹**

Muhammet ŞEN ² & Mehmet KARA ³

ABSTRACT

In this study, it has been aimed to determine the basic mistakes of reading aloud in Turkish by the Syrian Arab students studying at secondary school level, according to their grade level and gender, and to make suggestions for the correction of these mistakes. The text called "Ebe Sobe", which was written according to the textuality criteria and corrected in line with the opinions of the field experts, has been made to read aloud to the Syrian Arab students, and these readings were recorded with a voice recorder and has been analysed with the document analysis method. The Syrian Arab students have made the most mistakes in reading aloud in syllable repetition. This mistake has been followed by mixing sounds, adding sounds, repeating words, skipping sounds, skipping syllables, adding syllables, skipping words and adding words, respectively. In the research, sound-based errors of the Syrian Arab students because of they could not comprehend the sound differences between Turkish and Arabic; because they do not know the syllabic features of Turkish, and they repeat mistakes in order to gain time to recognize the other word they will read; omission errors in the sound, syllable or words they have difficulty with, by inattention, without reading one of the same consonants that are next to each other in the word; it has been determined that she/he made addition errors by bringing a vowel in the word between two consonants in the word and while reading the abbreviation and numbers. The Syrian Arab students; the alphabet in the target language is different, they inability to know Turkish words, the high they concerns of voicing the text correctly and they due to make negative transfers from their mother language it has been concluded that she/he made reading aloud errors..

Key Words: Teaching Turkish as a second language, Syrian Arab students, Reading aloud, Errors in reading aloud.

**Türkiye'de Ortaokul Düzeyinde Öğrenim Gören Suriyeli Arap
Öğrencilerin Türkçe Sesli Okuma Becerisinin İncelenmesi**

ÖZET

Bu araştırmada ortaokul düzeyinde öğrenim gören Suriyeli Arap öğrencilerin, sınıf düzeyleri ve cinsiyet durumlarına göre, temel olarak yaptığı Türkçe sesli okuma hatalarını tespit etmek ve bu hataların düzeltilmesine yönelik önerilerde bulunmak amaçlanmıştır. Metinsellik ölçütlerine göre yazılan ve alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda düzeltilen "Ebe Sobe" adlı metin, Suriyeli Arap öğrencilere sesli okuma yöntemiyle okutulmuş ve bu okumalar ses kayıt cihazıyla kaydedilip doküman analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Suriyeli Arap öğrenciler, en çok sesli okuma hatasını hece tekrar etmede yapmıştır. Bu hatayı sırasıyla ses karışması, ses ekleme, kelime tekrar etme, ses atlama, hece atlama, hece ekleme, kelime atlama ve kelime ekleme hataları takip etmiştir. Araştırmada Suriyeli Arap öğrencilerin, Türkçe ile Arapça arasındaki ses farklılıklarını kavrayamadıkları için sese dayalı hataları; Türkçenin hece özelliklerini bilmediklerinden ve okuyacakları diğer kelimeyi tanıyabilmek için zaman kazanmak amacıyla tekrar hataları; dikkatsizlikten, kelimedeki yan yana bulunan aynı ünsüzden birini okumadan geçerek ve zorlandıkları ses, hece veya kelimelerde atlama hataları; kelimedeki geçen bir ünlüyü kelimedeki iki ünsüz arasına getirerek ve kısaltma ve sayıları okurken ekleme hataları yaptığı tespit edilmiştir. Suriyeli Arap öğrencilerin; hedef dildeki alfabenin farklı olması, Türkçe kelimeleri tanımadaki yetersizlikleri, metni doğru seslendirme kaygılarının yüksek olması ve ana dillerinden olumsuz aktarım yapmaları sebebiyle sesli okuma hataları yaptığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İkinci dil olarak Türkçe öğretimi, Suriyeli Arap öğrenciler, Sesli okuma, Sesli okuma hataları.

¹ Bu makale, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Bilim Dalında hazırlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Bilim Uzmanı, Millî Eğitim Bakanlığı, muhammet.sen.tc@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1817-9526

³ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, mehkara@gazi.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4691-5460

Giriş

Tunus'ta, 2010 yılının sonlarına doğru, ekonomik sıkıntılar nedeniyle başlayan yönetim karşıtı gösteriler; demokrasi, özgürlük, insan hakları ve refah talebini içeren ayaklanmalara dönüşerek diğer Arap ülkelerine sıçramıştır (Orhan, 2013).

"Arap Baharı" olarak adlandırılan bu toplumsal başkaldırılar, 2011 yılında Suriye'yi de etkilemeye başlamıştır. Suriye rejim güçlerinin yönetim karşıtı gösterileri bastırmak için şiddete başvurması, gösterilerin silahlı direniş hâlini alarak geniş kitlelere yayılmasına neden olmuştur (Dilek, 2018, s.43).

Bölgedeki iç çatışma sebebiyle Suriye'nin siyasi, sosyal ve ekonomik düzeni bozulmuş; Suriye vatandaşları en temel ihtiyaçlarını dahi karşılayamaz duruma düşmüştür. Yaşanan bu sorunlar, Suriye'den yoğun bir göç ediş sürecini de başlatmıştır (Kaya, 2017, s.9).

Suriye'yle sınır komşusu olan Türkiye, bu göç akınları karşısında "açık kapı politikası" izleyerek Suriyeli sığınmacılardan en fazla etkilenen ülke olmuştur.

Türkiye, göçün ilk yıllarında Suriyelilerin gıda, barınma, giyecek gibi temel gereksinimlerinin karşılanmasına odaklanmıştır. Ancak Suriyelilerin uzun süre Türkiye'de kalacaklarının anlaşılması üzerine, onların Türkiye'nin sosyal, kültürel ve ekonomik yaşamına uyumlarını arttıracak çalışmalar başlatılmıştır (Emin, 2019, s.12).

Bu bağlamda Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine uyum sağlayabilmeleri için devlet okullarında eğitim almalarına yönelik politikalar geliştirilmiştir. 2016'ya kadar geçici eğitim merkezleri veya devlet okullarında eğitim almaları Suriyeli öğrencilerin tercihine bırakılmışken 2016 yılından itibaren Suriyeli öğrencilerin devlet okullarında eğitim almaları için yoğun çaba gösterilmiştir (Emin, 2019, s.15).

Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine uyumunu kolaylaştıracak en önemli etken dildir. Türkçe öğrenen Suriyeli öğrenciler hem derslerine giren öğretmenlerle hem de okullarındaki Türk öğrencilerle iletişim kurabilecek, bu sayede akademik başarılarını ve sosyal etkileşimlerini arttıracak, böylelikle kendilerine yönelik olumsuz algı ve tutumları değiştirme fırsatını yakalayacaktır.

Suriyeli öğrencilerin Türkçeyi hızlı ve doğru bir şekilde öğrenebilmeleri için onların Türkçe bir metni okurken yaptıkları dil hatalarının tespit edilmesi gerekmektedir. Bu hatalar sesli okuma çalışmalarıyla belirlenebilir. Yapılan sesli okuma çalışmaları sayesinde öğrencilerin konuşma ve okuma becerileri çok yönlü bir şekilde incelenip, değerlendirilerek geliştirilebilir.

Türkiye'deki Suriyeli Öğrencilere Yönelik Eğitim Politikaları

Suriyeli sığınmacıların eğitimine yönelik ilk çalışmalar, Suriyelilerin iç savaş bitince ülkelerine dönüş yapacağı varsayımı üzerinden planlanmıştır. Sadece kamp içindeki Suriyeli sığınmacıları kapsayan bu çalışmalar; onların, ülkelere döndüklerinde eğitimlerine kaldıkları yerden devam edebilmeleri için Suriye müfredatına göre yürütülmüştür (Emin, 2016, ss.12-13).

26 Nisan 2013 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) "Ülkemizde Kamp Dışında Misafir Edilen Suriye Vatandaşlarına Yönelik Tedbirler" konulu bir Genelge yayımlamıştır. Bu Genelge, MEB'in Suriyelilerin eğitimiyle ilgili yayımladığı ilk resmî belge olması açısından önemlidir. Genelge'yle, valiliklerden kamp dışındaki eğitimlerle ilgili tespit ve teftiş talep edilmiştir (Seydi, 2014, s.276).

26 Eylül 2013 tarihinde MEB "Ülkemizde Geçici Koruma Altında Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri" konulu daha kapsamlı bir Genelge yayımlamıştır. Bu Genelge; Suriyeli

sığınmacılara verilen eğitim hizmetlerinin MEB'in koordinasyonunda yürütüleceği, eğitimlerin kamp içindeki Suriyeli öğrencilere sene kaybı yaşatmayacak şekilde planlanacağı, Türk asıllı Suriyeli öğrencilerin talep etmeleri durumunda devlet okullarında Türkiye Cumhuriyeti öğretim programlarına göre öğrenim görebileceği, Suriyeliler için imkânlar çerçevesinde Türkçe ve mesleki eğitim kurslarının açılacağı gibi maddeleri içermesi bakımından önemlidir (MEB, 2013).

23 Eylül 2014 tarihinde MEB “*Yabancılara Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri*” konulu yeni bir Genelge yayımlamıştır. Bu Genelge; Suriyeli öğrencilerin yabancı tanıtma belgesiyle devlet okullarına kayıt yaptırabileceği, gerekli şartları taşıyan Suriyeli öğrencilerin denklik işlemlerinin yapılarak öğrenim görecekları okullara yerleştirileceği, Suriyeli öğrencilere MEB’e bağlı her tür ve derecedeki eğitim kurumları ile geçici eğitim merkezlerinde Türkçenin öğretilceği, Suriyeli öğrenciler için yaygın eğitim kurumları aracılığıyla mesleki ve sosyal-kültürel içerikli kursların açılacağı gibi maddeleri içermesi bakımından önemlidir (MEB, 2014).

MEB “*2015-2019 Stratejik Planı*”nda mülteciler, geçici koruma altındaki yabancılar ve vatansız olarak ülkemizde bulunanların eğitimi konusuna bir stratejik planda ilk kez yer vermiştir. Bu planda mülteciler, geçici koruma altındaki yabancılar ve vatansız olarak ülkemizde bulunanların, ülkemizde buldukları sürece eğitim görebilmelerini sağlamak amacıyla, eğitim sistemimize entegre edilmelerine yönelik çalışmaların yapılacağı belirtilmiştir (MEB, 2015).

16 Mayıs 2016 tarihinde MEB, ülkemize gerçekleşen göçlerle ilgili eğitim faaliyetlerinin ve idari işlerin yürütülmesini sağlamak amacıyla “*Göç ve Acil Durumlarda Eğitim Daire Başkanlığı*”nı oluşturmuştur. Göç ve acil durumlarda yürütülen eğitim faaliyetlerinin ilgili birimler ile iş birliği hâlinde planlanması ve uygulanmasına yönelik çalışmaları yürütmek; acil durumlarda geçici olarak oluşturulacak eğitim merkezlerinde yürütülen faaliyetleri planlama, izleme ve raporlama çalışmalarını yürütmek; ulusal ve uluslararası kuruluşlar ile göç ve acil durumlarda yürütülecek eğitim ve öğretim faaliyetlerine yönelik çalışmaları yürütmek bu Kurum’un görevleri arasındadır (MEB, 2020).

3 Ekim 2016 tarihinde Avrupa Birliği ile Türkiye arasında imzalanan sözleşme ile “*PIKTES*” (*Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi*) başlatılmıştır. Bu projede, geçici koruma altındaki Suriyeli çocukların Türkiye’deki eğitime erişimine katkı sağlamak ve geçici koruma altındaki Suriyeli çocukların kaliteli eğitime erişebilmeleri için Türk eğitim sistemine entegrasyonundaki çabalarında MEB’i desteklemek hedeflenmektedir. Projede, Türkçe dil eğitimi; Arapça dil eğitimi; telafi eğitimi; destekleme eğitimi; öğretmen eğitimleri; revizyon, içerik geliştirme ve uygun eğitim ortamı sağlanması; ekipman desteği sağlanması; kırtasiye yardımı; Suriyeli ailelerin eğitim hizmetleri hakkında bilgilendirilmesi; Suriyeli ailelere yönelik Türkçe dil eğitimi vb. konularla ilgili çalışmalar yürütülmektedir (PIKTES, 2021).

2018 yılı Aralık ayında 2. fazına başlanan *PIKTES Projesi’nin* 2022 yılı Ekim ayına kadar devam ettirilmesi kararlaştırılmıştır (PIKTES, 2021).

Geçici Eğitim Merkezlerindeki Suriyeli Öğrenciler

Geçici eğitim merkezleri, ülkemizdeki Suriyeli öğrenciler için kamplarda veya kamp dışında oluşturulan, Suriye müfredatına bağlı kalınarak Arapça eğitimlerin verildiği merkezlerdir. Geçici eğitim merkezlerinin amacı, Suriyeli öğrencilerin ülkelerinde yarım bırakmak zorunda kaldıkları eğitimlerine devam edebilmelerini sağlamak ve ülkelerine döndüklerinde veya MEB’e bağlı okullara geçmek istemeleri durumunda onlara sene kaybı yaşatmamaktır (MEB, 2014; Taştan ve Çelik, 2017).

Geçici eğitim merkezlerinin çoğu MEB'e bağlı okulların binasını kullanmaktadır. Gündüz devlet okulları kendi eğitimini yaparken öğleden sonra bu binalar geçici eğitim merkezlerine tahsis edilmektedir. Bununla birlikte herhangi bir binanın bir katını kullanarak ya da okul özelliklerine uygun olmayan binaların kiralanmasıyla eğitim veren geçici eğitim merkezleri de vardır (Coşkun ve Emin, 2016).

2016-2017 eğitim-öğretim yılından itibaren geçici eğitim merkezlerindeki Türkçe dersleri, ilköğretim seviyesinde 15 saate yükseltilmiştir. Bu sayede haftada 30 saatin 15'i Türkçe öğretimine ayrılmıştır. Türkçe ders saatlerinin arttırılmasındaki temel hedef, geçici eğitim merkezlerindeki Suriyeli öğrencilerin devlet okullarına geçiş sürecini hızlandırmaktır (Taştan ve Çelik, 2017, ss.24-25).

Devlet Okullarındaki Suriyeli Öğrenciler

MEB, "Yabancılar Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri" konulu Genelge'yle, Suriyeli öğrencilere yabancı tanıtma belgesiyle devlet okullarına kayıt yaptırabilme hakkı tanımıştır (MEB, 2014). Bu Genelge sayesinde devlet okullarında öğrenim görmek isteyen Suriyeli öğrenciler, Türk öğrencilere sunulan tüm eğitim haklarından da yararlanma imkânı kazanmıştır.

2016-2017 eğitim-öğretim yılından itibaren Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine uyumunu hızlandırmak amacıyla onların MEB'e bağlı okullardaki kayıt sayılarının arttırılması konusunda çalışmalar başlatılmıştır. Öncelikle 1, 5 ve 9. sınıf düzeyindeki Suriyeli öğrencilerin MEB'e bağlı okullara geçişlerinin sağlanması, sonrasında ise geçici eğitim merkezlerinin kapatılarak bütün kademelerdeki Suriyeli öğrencilerin MEB'e bağlı okullara geçişlerinin sağlanması kararlaştırılmıştır (MEB, 2016; Taştan ve Çelik, 2017, s.19).

Eğitim Dışındaki Suriyeli Çocuklar

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre 1 milyon 259 bin 710 Suriyeli çocuk (5-9 yaş: 571.019, 10-14 yaş: 429.222, 15-18 yaş: 259.469) eğitim çağındadır (GİGM, 2021). MEB verilerine göre ise 839 bin 735 Suriyeli çocuk eğitim-öğretime dâhil edilmiştir (DHA, 2021). Okullaşamayan yaklaşık 420 bin Suriyeli çocuğun okullara kayıt süreci devam etmektedir.

Suriyeli çocuklar; ekonomik sıkıntılar, eğitim dilinin farklı olması, okullarda karma eğitim yapılması, kültürel ve psikolojik faktörler, ulaşım ve güvenlik sorunları, fiziksel ve zihinsel engelli çocukların karşılaştıkları güçlükler vb. nedenlerden dolayı istenilen düzeyde eğitime erişim ve devam sağlayamamaktadır (Taştan ve Çelik, 2017, ss.66-69).

Sesli Okuma

Sesli okuma, gözle algılanıp zihinle kavranan sözcük ya da sözcük kümelerinin konuşma organlarının yardımı ile söylenmesidir. Sesli okumada başlıca amaç, yazının doğru ve konuşma dilinin özelliklerini yansıtacak biçimde seslendirilmesidir (Demirel, 2002, s.78).

Okuma eğitimi sesli okuma çalışmaları ile başlamalıdır. Çünkü öğrencilerin okumadaki gelişimlerinin başlangıçta öğretmen tarafından adım adım takip edilmesi gerekir. Bu da ancak sesli okuma çalışmalarıyla mümkündür (Yalçın, 2018, s.147).

Sesli okuma çalışmalarında okunan metinde geçen kelimelerin telaffuzunun öğretilmesi ve kelimelerin farklı bağlamda kazandıkları anlamların kavratılması üzerinde durulur. Sesli okuma çalışmalarıyla öğrencilerin hem konuşma ve okuma becerileri geliştirilebilir hem de kelime hazineleri zenginleştirilebilir (MEB, 2006, s.66).

Dil öğrenmenin temel amaçlarından birinin iletişim kurmak olduğu düşünüldüğünde, hedef dilde doğru ve etkili bir şekilde iletişim kurmak isteyenlerin, öğrenecekleri dilin ses özelliklerini iyi bilmesi ve doğru telaffuza alışması gerekmektedir. Bu nedenle ikinci/yabancı dil olarak Türkçe öğrenilirken öncelikle sesli okuma çalışmalarına başvurulmalıdır. İkinci/yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler, yapacakları sesli okuma çalışmalarıyla Türkçenin ses özelliklerini kavrayarak kelimeleri doğru telaffuz etme becerilerini geliştirebilir, okuma zevk ve alışkanlıklarını ilerletebilir ve kendilerine olan güvenlerini arttırabilir (Kara, 2013, s.948; Güzel ve Barın, 2016, s.273).

Sesli Okuma Hataları

Sidekli, Güneş, Yangın ve Gökbulut (2007) sesli okuma hatalarını duruş ve seslendirme hataları olarak iki başlık altında incelemiştir. Duruş hataları: düzgün ve rahat oturmama, okuma materyaliyle göz arasındaki mesafeyi ayarlayamama, parmakla takip etme, gövdeyi sallama vb. hatalardır. Seslendirme hataları ise yanlış okuma, tekrar, atlama, ekleme, ters çevirme, duraklama, telaffuz vb. hatalardır.

Bu sıralamadan hareketle seslendirmeye ilgili genel sesli okuma hataları şunlardır:

1. *Yanlış Okuma*: Harf, hece veya kelimeleri doğru olarak seslendirememektir (Ustabulut, 2014, s.40).
2. *Tekrar*: Hece, kelime veya cümlelerin geriye dönülerek okunmasıdır (Salvia ve Ysseldyke, 1978).
3. *Atlama*: Harf, hece veya kelimelerin okunmadan geçilmesidir (Harris ve Sipay, 1990).
4. *Ekleme*: Metnin içinde olmayan ses, hece veya kelimelerin metne dâhil edilmesidir (Harris ve Sipay, 1990).
5. *Ters Çevirme*: Harf, hece veya kelimelerin yer değiştirilerek okunmasıdır (Harris ve Sipay, 1990).
6. *Duraklama*: Metinde geçen kelimeyi tanımada duraksamak, iki saniye beklemektir (Salvia ve Ysseldyke, 1978).
7. *Telaffuz*: Şive farklılığıdır (Ustabulut, 2014, s.40).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada Türkiye’de ortaokul düzeyinde öğrenim gören Suriyeli Arap öğrencilerin, sınıf düzeyleri ve cinsiyet durumlarına göre, temel olarak yaptığı Türkçe sesli okuma hatalarını tespit etmek ve bu hataların yapılma sebeplerini açıklayıp öğrencilerin Türkçe kelimeleri doğru telaffuz etme becerileri ile Türkçe bir metni sesli okuma yöntemiyle doğru okuyabilme becerilerinin geliştirilmesini sağlamaya yönelik önerilerde bulunmak amaçlanmıştır.

Araştırmanın bu temel amacı doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Suriyeli Arap öğrencilerin temel olarak yaptığı Türkçe sesli okuma hataları ve bu hataların yapılma sebepleri nelerdir?
2. Suriyeli Arap öğrencilerin temel olarak yaptığı Türkçe sesli okuma hatalarının sınıf düzeylerine göre sayısal dağılımı nasıldır?
3. Suriyeli Arap öğrencilerin temel olarak yaptığı Türkçe sesli okuma hatalarının cinsiyete göre sayısal dağılımı nasıldır?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve verilerin analizi hakkında bilgi verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Araştırma düzeyine göre betimsel olan bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel araştırmalarda ele alınan durum, olabildiğince eksiksiz ve dikkatli bir şekilde tanımlanır. Eğitim alanındaki çalışmalarda en yaygın betimsel yöntem tarama modelidir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2017, s.24). Tarama modeli; geçmişteki ya da hâlen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle tespit etmenin amaçlandığı araştırma modelidir. Tarama modelinde araştırmacı, konu edindiği nesneyi ya da bireyi doğrudan inceleyebileceği gibi önceden tutulmuş çeşitli kayıtlara da başvurabilir. Önemli olan, var olanı değiştirmeye kalkmadan gözlemleyip belirleyebilmektir (Karasar, 2019, s.109).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Türkiye’de ortaokul düzeyinde öğrenim gören ve Türkçe okuma-yazma bilen Suriyeli Arap öğrencilerdir. Örneklem grubu ise Şanlıurfa’nın Akçakale ilçesindeki 2 ortaokul (*Abdülhamid Han İmam Hatip Ortaokulu*, *Mehmet Akif Ersoy Ortaokulu*) ve 2 geçici eğitim merkezinden (*Süleyman Şah Konaklama Tesisi Geçici Eğitim Merkezi*, *Atatürk İlkokulu Geçici Eğitim Merkezi*) seçilen, ortaokulun her sınıf düzeyinden (5, 6, 7 ve 8. sınıf) Türkçe okuma-yazma bilen ve seçkisiz örnekleme yöntemine göre belirlenen -3’ü kız, 3’ü erkek olmak üzere- toplam 24 Suriyeli Arap öğrencidir. Öğrenci sayısının sınırlı tutulması, incelenen özelliklerin çok olmasından ve sesli okuma kayıtlarının deşifre edilmesindeki güçlükten kaynaklanmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Gözlem; gözlemcinin belli olay, oluşum ve davranışları tespit etme, anlama ve açıklama amaçlı bakışı ve dinleyişi ile gerçekleşen veri toplama aracıdır (Karasar, 2019, s.200). Araştırmadaki veriler; doğrudan araştırmacı tarafından, örneklem grubuna müdahale edilmeden, ses kayıt cihazı ile toplanmıştır. Dolayısıyla araştırmada veri toplama araçlarından gözlem tekniği kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın hazırlık aşamasında, Suriyeli Arap öğrencilerin Türkçe sesli okuma becerisinin birçok açıdan incelenmesini sağlayacak bir sesli okuma metni belirlemek istenilmiştir. Taranan kaynaklarda Türkçedeki bütün harflerin kullanıldığı; sayıların, kısaltmaların ve düzeltme işareti bulunan kelimelerin yer aldığı ve Suriyeli Arap öğrencilerin ortalama 10 dakika içerisinde okuyabileceği bir metne rastlanmadığı için araştırmanın amacı ve metinsellik ölçütleri dikkate alınarak “*Ebe Sobe*” adlı sesli okuma metni tarafımızca yazılmıştır. Alan uzmanlarından alınan görüşler doğrultusunda düzeltilen metin, örneklem grubuna, sesli okuma sürecini olumsuz etkileyebilecek faktörlerin bulunmadığı ortamda, okutulmuş ve bu okumalar, kayıt deşifre yapılırken hata karışmaması için, gürültü kesme özelliğine sahip ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir.

Verilerin Analizi

Örneklem grubunun “*Ebe Sobe*” adlı metni sesli okurken yaptığı hatalar, alınan ses kayıtları deşifre edilerek incelenmiştir. Dolayısıyla araştırmadaki veriler doküman analizi yöntemiyle çözümlenmiştir.

Araştırmada Suriyeli Arap öğrencilerin temel olarak yaptığı 9 Türkçe sesli okuma hatası tespit edilmiştir. Hata çeşitliliğinin az olması, araştırmanın sesli okuma metniyle sınırlı olmasından ve noktalama işaretlerinden kaynaklanan hatalar ile ters çevirme, duraklama, telaffuz ve duruş (fiziksel) hatalarının inceleme dışında bırakılmasındandır.

Araştırmada tespit edilen temel sesli okuma hataları şunlardır:

1. *Ses Karışması*: Sesin başka bir sesle karıştırılmasıdır.
2. *Hece Tekrar Etme*: Hecenin geriye dönülerek okunmasıdır.
3. *Kelime Tekrar Etme*: Kelimenin geriye dönülerek okunmasıdır.
4. *Ses Atlama*: Sesin okunmadan geçilmesidir.
5. *Hece Atlama*: Hecenin okunmadan geçilmesidir.
6. *Kelime Atlama*: Kelimenin okunmadan geçilmesidir.
7. *Ses Ekleme*: Metinde olmayan bir sesin eklenmesidir.
8. *Hece Ekleme*: Metinde olmayan bir hecenin eklenmesidir.
9. *Kelime Ekleme*: Metinde olmayan bir kelimenin eklenmesidir.

Suriyeli Arap öğrencilerin yaptığı bu temel sesli okuma hataları, onların sınıf düzeyleri ve cinsiyet durumlarına göre çözümlenmiştir.

Bulgular

Bu bölümde örneklem olarak seçilen Suriyeli Arap öğrencilerin “Ebe Sobe” adlı metni sesli okurken alınan ses kayıtlarının deşifre edilmesiyle elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

Tablo 1. 5. Sınıf Düzeyindeki Suriyeli Arap Öğrencilerin Yaptıkları Temel Sesli Okuma Hatalarının Sayısal Dağılımı

Hatalar	Kız Öğrenciler			Erkek Öğrenciler			Toplam Hata Sayısı	Metindeki Kelime Sayısı
	1.Öğrenci	2.Öğrenci	3.Öğrenci	4.Öğrenci	5.Öğrenci	6.Öğrenci		
SK	69	54	32	126	58	21	360	259
HTE	77	55	139	88	51	35	445	259
KTE	28	6	38	14	3	2	91	259
SA	47	4	11	13	24	3	102	259
HA	15	5	5	15	36	2	78	259
KA	-	13	-	-	27	-	40	259
SE	41	6	14	11	10	32	114	259
HE	4	2	7	14	28	-	55	259
KE	1	2	-	1	6	1	11	259
Toplam	282	147	246	282	243	96	1.296	259
Cinsiyete Göre Toplam	675			621				

Tablo 1’e göre 5. sınıf düzeyindeki öğrenciler toplam 1.296 sesli okuma hatası yapmıştır. Öğrenciler en çok hatayı hece tekrar etmede (445) yapmıştır. Bu hatayı sırasıyla ses karışması (360), ses ekleme (114), ses atlama (102), kelime tekrar etme (91), hece atlama (78), hece ekleme (55), kelime atlama (40), kelime ekleme (11) hataları takip etmiştir. Ayrıca tablodan kız öğrencilerin (675), erkek öğrencilerden (621) daha fazla hata yaptığı anlaşılmaktadır.

Tablo 2. 6. Sınıf Düzeyindeki Suriyeli Arap Öğrencilerin Yaptıkları Temel Sesli Okuma Hatalarının Sayısal Dağılımı

Hatalar	Kız Öğrenciler			Erkek Öğrenciler			Toplam Hata Sayısı	Metindeki Kelime Sayısı
	1.Öğrenci	2.Öğrenci	3.Öğrenci	4.Öğrenci	5.Öğrenci	6.Öğrenci		
SK	51	39	81	117	87	62	437	259
HTE	82	140	183	43	90	54	592	259
KTE	12	22	17	8	30	6	95	259
SA	16	9	18	22	39	11	115	259
HA	6	3	11	10	19	6	55	259
KA	2	1	2	11	2	1	19	259
SE	27	21	25	21	23	12	129	259
HE	3	5	15	8	13	5	49	259
KE	-	1	2	-	5	1	9	259
Toplam	199	241	354	240	308	158	1.500	259
Cinsiyete Göre Toplam	794			706				

Tablo 2'ye göre 6. sınıf düzeyindeki öğrenciler toplam 1.500 sesli okuma hatası yapmıştır. Öğrenciler en çok hatayı hece tekrar etmede (592) yapmıştır. Bu hatayı sırasıyla ses karışması (437), ses ekleme (129), ses atlama (115), kelime tekrar etme (95), hece atlama (55), hece ekleme (49), kelime atlama (19), kelime ekleme (9) hataları takip etmiştir. Ayrıca tablodan kız öğrencilerin (794), erkek öğrencilerden (706) daha fazla hata yaptığı anlaşılmaktadır.

Tablo 3. 7. Sınıf Düzeyindeki Suriyeli Arap Öğrencilerin Yaptıkları Temel Sesli Okuma Hatalarının Sayısal Dağılımı

Hatalar	Kız Öğrenciler			Erkek Öğrenciler			Toplam Hata Sayısı	Metindeki Kelime Sayısı
	1.Öğrenci	2.Öğrenci	3.Öğrenci	4.Öğrenci	5.Öğrenci	6.Öğrenci		
SK	48	54	71	184	98	71	526	259
HTE	57	83	57	153	59	136	545	259
KTE	11	14	7	23	6	24	85	259
SA	7	20	4	27	12	20	90	259
HA	4	9	2	13	4	4	36	259
KA	4	12	3	3	1	10	33	259
SE	10	18	9	22	16	38	113	259
HE	6	6	4	15	3	14	48	259
KE	2	5	2	2	1	-	12	259
Toplam	149	221	159	442	200	317	1.488	259
Cinsiyete Göre Toplam	529			959				

Tablo 3'e göre 7. sınıf düzeyindeki öğrenciler toplam 1.488 sesli okuma hatası yapmıştır. Öğrenciler en çok hatayı hece tekrar etmede (545) yapmıştır. Bu hatayı sırasıyla ses karışması (526), ses ekleme (113), ses atlama (90), kelime tekrar etme (85), hece ekleme (48), hece atlama (36), kelime atlama (33), kelime ekleme (12) hataları takip etmiştir. Ayrıca tablodan erkek öğrencilerin (959), kız öğrencilerden (529) daha fazla hata yaptığı anlaşılmaktadır.

Tablo 4. 8. Sınıf Düzeyindeki Suriyeli Arap Öğrencilerin Yaptıkları Temel Sesli Okuma Hatalarının Sayısal Dağılımı

Hatalar	Kız Öğrenciler			Erkek Öğrenciler			Toplam Hata Sayısı	Metindeki Kelime Sayısı
	1.Öğrenci	2.Öğrenci	3.Öğrenci	4.Öğrenci	5.Öğrenci	6.Öğrenci		
SK	109	140	62	54	29	38	432	259
HTE	139	150	59	95	69	191	703	259
KTE	22	50	11	9	9	36	137	259
SA	11	44	10	12	17	5	99	259
HA	5	28	3	17	4	2	59	259
KA	1	14	-	20	-	1	36	259
SE	76	85	12	48	10	46	277	259
HE	6	30	2	10	6	2	56	259
KE	1	3	1	1	-	3	9	259
Toplam	370	544	160	266	144	324	1.808	259
Cinsiyete Göre Toplam	1.074			734				

Tablo 4'e göre 8. sınıf düzeyindeki öğrenciler toplam 1.808 sesli okuma hatası yapmıştır. Öğrenciler en çok hatayı hece tekrar etmede (703) yapmıştır. Bu hatayı sırasıyla ses karışması (432), ses ekleme (277), kelime tekrar etme (137), ses atlama (99), hece atlama (59), hece ekleme (56), kelime atlama (36), kelime ekleme (9) hataları takip etmiştir. Ayrıca tablodan kız öğrencilerin (1.074), erkek öğrencilerden (734) daha fazla hata yaptığı anlaşılmaktadır.

Tablo 5. Temel Sesli Okuma Hatalarının Sınıf Düzeylerine Göre Sayısal Dağılımı

Hatalar	Sınıf Düzeyleri				Toplam Hata Sayısı
	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf	
SK	360	437	526	432	1.755
HTE	445	592	545	703	2.285
KTE	91	95	85	137	408
SA	102	115	90	99	406
HA	78	55	36	59	228
KA	40	19	33	36	128
SE	114	129	113	277	633
HE	55	49	48	56	208
KE	11	9	12	9	41
Toplam	1.296	1.500	1.488	1.808	6.092

Tablo 5'e göre bütün sınıf düzeylerindeki öğrenciler toplam 6.092 sesli okuma hatası yapmıştır. Bu hatalar sırasıyla hece tekrar etme (2.285), ses karışması (1.755), ses ekleme (633), kelime tekrar etme (408), ses atlama (406), hece atlama (228), hece ekleme (208), kelime atlama (128), kelime ekleme (41) hatasıdır. Tabloda sınıf düzeylerine göre sesli okuma hatası sıralaması ise şöyledir: 8. sınıf (1.808), 6. sınıf (1.500), 7. sınıf (1.488), 5. sınıf (1.296).

Sonuçlar

Bu bölümde örneklem olarak seçilen Suriyeli Arap öğrencilerin temel olarak yaptığı Türkçe sesli okuma hatalarına ait bulgulardan hareketle araştırmanın sonuçlarına yer verilmiştir.

1. Araştırmaya katılan Suriyeli Arap öğrenciler toplam 6.092 sesli okuma hatası yapmıştır. Bu hatalar çoktan aza doğru: hece tekrar etme, ses karışması, ses ekleme, kelime tekrar etme, ses atlama, hece atlama, hece ekleme, kelime atlama ve kelime eklemidir.

2. 5. sınıf düzeyindeki Suriyeli Arap öğrenciler, diğer sınıf düzeylerindeki öğrencilere göre daha az sesli okuma hatası yapmıştır. 5. sınıf düzeyindeki öğrencilerin erken yaşta MEB'e bağlı okullarda Türkçe öğretim programına göre öğrenim görmesi ve MEB'e bağlı okullarda geçici eğitim merkezlerine kıyasla Türkçe öğretimine daha fazla önem verilmesi bu başarıdaki önemli etkenlerdir.

3. Kız öğrenciler, erkek öğrencilerden daha fazla sesli okuma hatası yapmıştır. Sosyal ve kültürel faktörlerin (çekingenlik, sosyalleşememe, değerler vb.) sesli okuma sürecinde kız öğrencileri olumsuz etkilemesi ve kız öğrencilerin metni doğru okuma kaygısının yüksek olması nedeniyle erkek öğrencilerden daha çok tekrar hatası yapması bu başarısızlıktaki temel sebeplerdir.

4. Suriyeli Arap öğrenciler, ortaokulun bütün sınıf düzeylerinde en çok sesli okuma hatasını hece tekrar etmede yapmıştır. Türkçenin hece özelliklerini bilmeme, kelimeleri tanımadaki yetersizlik, okunan kelimenin anlamını bilmeme, kelimeyi doğru okuyabilmek için zaman kazanmaya çalışma ve kelimeyi içten heceleme bu hatanın yapılmasındaki temel sebeplerdir.

5. Suriyeli Arap öğrenciler; ses karışması, ses ekleme ve ses atlama hatalarını da çok sayıda yapmıştır.

- Öğrenciler, belli başlı ünlü ikililerinde (a-e, a-ı, e-i, ı-i, o-u, o-ü, ö-ü, u-ü) ve Türkçede olup Arapçada olmayan ünsüz seslerde (ç, g, ğ, j, p) ses karışması hataları yapmıştır.
- Öğrenciler; dolgu sesleri çıkararak (belirlemek - belir"ee"lemek, kolunu - "ı"kolunu), kelimedeki ünlü sesi aynı kelimedeki yan yana bulunan iki ünsüz ses arasına ekleyerek (gözlerini - gözelerini, karşı - karışı) ve ünlüyle biten kelimelerin sonuna ünsüz harf getirerek (söylüyordu - söyliyordur, kalmıştı - kalmıştır) ses ekleme hataları yapmıştır. Ayrıca bazı öğrenciler, virgül işaretini ses olarak görerek de ekleme hatası yapmıştır (Çağatay, - Çağatayı).
- Öğrenciler; zorlandıkları sesleri, "y" sesini (saklıydı - saklıdı), kelimenin sonundaki sesi (oynadığı - oynadığ) ve kelimenin ortasındaki ünlü sesi (ederek - edrek, kapatarak - kaptarak) okumadan geçerek ses atlama hataları yapmıştır. Öğrenciler, yan yana bulunan aynı ünsüzden birini okumadan geçerek de ses atlama hatası yapmıştır [dikkatli - dikatli (Arapçadaki şedde etkisi olabilir.)].

Suriyeli Arap öğrenciler; hedef dildeki alfabenin farklı olması, Türkçe ile Arapça arasındaki ses farklılıklarını kavrayamamaları ve ana dillerinden olumsuz aktarım yapmaları sebebiyle sese dayalı hataları yapmıştır.

6. Suriyeli Arap öğrenciler, kelime tekrar etme hatalarını da çok sayıda yapmıştır. Öğrenciler, bu hataları genellikle kelimeyi doğru okuyup okumadıklarını kontrol etmek ve diğer kelimeyi tanıyabilmek için zaman kazanmak amacıyla yapmıştır.

7. Suriyeli Arap öğrenciler; dikkatsizlikten, metni hızlı okumaya çalışarak ve zorlandıkları heceleri okumadan geçerek hece atlama hataları yapmıştır. Öğrenciler, bu hataları genellikle kelimenin son hecesinde yapmıştır (şeyden - şey, duvarına - dovarı).

8. Suriyeli Arap öğrenciler; kelimedeki hecelerın benzerlerini kelimeye ekleyerek (komşunun - komşusunun, arkasındaki - arkasındaki), hızlı okuma kaygısıyla kelimeleri çabucak okuyup geçerek (tadını - tatından) ve zorlandıkları kelimelerde (saklanılabilecek - saklanılabayelecek) hece ekleme hataları yapmıştır.

9. Suriyeli Arap öğrenciler; dikkatsizlikten, satır atlayarak ve zorlandıkları kelimeleri okumadan geçerek kelime atlama hataları yapmıştır.

10. Suriyeli Arap öğrenciler, genellikle metindeki kısaltmaları ve sayıları okurken kelime ekleme hataları yapmıştır (100 - bir yüz, 80 - sekiz, m - milyon, sn. - santim).

11. Araştırmaya katılan Suriyeli Arap öğrencilerin tamamı, metindeki düzeltme işaretinin bulunduğu kelimeleri yanlış okumuştur (rengârenk - rengarenk, imkân - imkan, hâlâ - hala). Bu durum, öğrencilerin düzeltme işaretini ve bu işaretin anlam üzerindeki etkisini bilmediklerini göstermesi açısından önemlidir.

Öneriler

Bu bölümde araştırmanın sonuçlarından hareketle ortaokul düzeyindeki Suriyeli Arap öğrencilerin Türkçe kelimeleri doğru telaffuz etme becerileri ile Türkçe bir metni sesli okuma yöntemiyle doğru okuyabilme becerilerinin geliştirilmesini sağlamaya yönelik önerilerde bulunulmuştur.

1. Türkçe ile Arapçanın ses ve biçim birimi farklılıkları belirlenerek Suriyeli Arap öğrencilerin ana dillerinden olumsuz aktarım yapımları engellenebilir.

2. Suriyeli Arap öğrencilere Türk alfabesindeki sesler; ritim taklitleri, ses tekrarları ve melodisi hoş gelen şarkılar kullanılarak öğretilir.

3. Suriyeli Arap öğrencilerin -seviyelerine uygun olarak belirlenen- dinleme/izleme etkinlikleriyle (çizgi film, animasyon, radyo tiyatrosu vb.) fonolojik (ses bilimsel), morfolojik (yapı bilimsel) ve semantik (anlam bilimsel) farkındalıkları artırılabilir ve sesli okuma becerileri geliştirilebilir.

4. Suriyeli Arap öğrencilere Türkçe sayıların ve Türkçede en çok kullanılan kısaltmaların okunuşu öğretilmelidir.

5. Suriyeli Arap öğrencilere düzeltme işaretinin görevleri (uzatma, inceltme, nispet işi) kavratılarak bu işaretin bulunduğu kelimelerin okunuşu öğretilmelidir.

6. Sınıf öğretmenleri (MEB ve PIKTES'te görev yapan ilkökul öğretmenleri), sınıflarındaki Suriyeli Arap öğrencilere -seviyelerine uygun- düzenli ve çeşitlendirilmiş sesli okuma çalışmaları yaptırarak onların dil hatalarını tespit edilebilir, bu hataların düzeltilmesine yönelik etkinlikler tasarlayarak öğrencilerin konuşma ve okuma becerilerini geliştirebilir.

7. Bu araştırma, ortaokul düzeyindeki Suriyeli Arap öğrencilerin temel olarak yaptığı Türkçe sesli okuma hatalarının tespit edilmesine yöneliktir. Suriyeli Arap öğrencilerin sesli okuma çalışmalarındaki noktalama işaretlerinden kaynaklanan hatalar ile ters çevirme, duraklama, telaffuz ve duruş (fiziksel) hatalarına yönelik araştırmalar da yapılabilir.

Kaynakça

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Coşkun, İ. ve Emin, M. N. (2016). *Türkiye'deki Suriyelilerin eğitiminde yol haritası fırsatlar ve zorluklar* (Rapor No: 69). İstanbul: Turkuvaz.
- Demirel, Ö. (2002). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- DHA (2021). *Suriyeli 432 bin 956 çocuk okullu olacak*. <https://www.dha.com.tr/egitim/suriyeli-432-bin-956-cocuk-okullu-olacak/haber-1831953> sayfasından erişilmiştir.
- Dilek, B. S. (2018). *Suriyeli göçü*. Ankara: Kripto.
- Emin, M. N. (2016). *Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitimi temel eğitim politikaları* (Rapor No: 153). İstanbul: Turkuvaz.
- Emin, M. N. (2019). *Geleceğin inşası Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitimi*. İstanbul: SETA.
- GİGM (2021). *Geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin yaş ve cinsiyete göre dağılımı*. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> sayfasından erişilmiştir.
- Güzel, A. ve Barın, E. (2016). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. Ankara: Akçağ.
- Harris, A. J. ve Sipay, E. R. (1990). *How to increase reading ability a guide to developmental remedial methods*. New York: Longman.
- Kara, M. (2013). Zenica üniversitesi Türkoloji bölümündeki Boşnak öğrencilerin Türkçe metin okumadaki sorunları. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(4), 939-950.
- Karasar, N. (2019). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kaya, M. (2017). *Türkiye'deki Suriyeliler iç içe geçişler ve karşılaşmalar*. İstanbul: Hiperyayın.
- MEB (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: MEB.
- MEB (2013). *Ülkemizde geçici koruma altında bulunan Suriye vatandaşlarına yönelik eğitim öğretim hizmetleri genelgesi*. <http://www.memurlar.net/common/news/documents/416126/26092013-2693370.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- MEB (2014). *Yabancılarla yönelik eğitim-öğretim hizmetleri genelgesi*. <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1715.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- MEB (2015). *T.C. Millî Eğitim Bakanlığı 2015-2019 stratejik planı*. https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_09/10052958_10.09.2015sp17.15imzasz.pdf sayfasından erişilmiştir.
- MEB (2016). *Suriyeli çocukların eğitimi için yol haritası belirlendi*. <https://www.meb.gov.tr/suriyeli-cocuklarin-egitimi-icin-yol-haritasi-belirlendi/haber/11750/tr> sayfasından erişilmiştir.
- MEB (2020). *Göç ve acil durumlarda eğitim daire başkanlığı*. <http://hbogm.meb.gov.tr/www/goc-ve-acil-durum-egitim-daire-baskanligi/icerik/497> sayfasından erişilmiştir.
- Orhan, D. D. (2013). Ortadoğu'nun krizi: Arap baharı ve demokrasinin geleceği. *Atılım Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1-2), 17-29.

- PIKTES (2021). *Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonunun desteklenmesi projesi*. <https://piktes.gov.tr/> sayfasından erişilmiştir.
- Salvia, J. ve Ysseldyke, J. E. (1978). *Assesment in special and remedial education*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Seydi, A. R. (2014). Türkiye'nin Suriyeli sığınmacıların eğitim sorununun çözümüne yönelik izlediği politikalar. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 267-305.
- Sidekli, S., Güneş, F., Yangın, S. ve Gökbulut, Y. (2007, Nisan). *İlköğretim 2. sınıf öğrencilerinin sesli okuma hatalarının belirlenmesi*. VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumunda sunulmuş bildiri, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Taştan, C. ve Çelik, Z. (2017). *Türkiye'de Suriyeli çocukların eğitimi güçlükler ve öneriler* (Rapor No: 78). Ankara: Semih Ofset.
- Ustabulut, M. Y. (2014). *İki dilli Türk çocuklarına Türkçe öğretimindeki sesli okuma hataları üzerine tespit ve öneriler*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yalçın, A. (2018). *Son bilimsel gelişmeler ışığında Türkçenin öğretimi yöntemleri*. Ankara: Akçağ.

Ek- Sesli Okuma Çalışmasında Kullanılan Metin

Ebe Sobe

Yaz mevsiminin tadını çıkarmak için çayımı alıp rengârenk çiçeklerle süslediğim balkonuma geçtim. Dışarıdaki çocukları seyretmeye başladım.

Karşı komşunun oğlu Çağatay, çevresindeki çocukları saklambaç oynamaya davet etti. İki kız, biri erkek toplam üç çocuk oyuna katıldı.

Oyuncular, el ele tutuşarak halka oluşturdu. İçlerinden biri ebeyi belirlemek için tekerleme söylemeye başladı. Sayışmada sona kalan Zeynep ebe seçildi.

Ebe, karşı apartmanın duvarına kolunu yasladı. Gözlerini koluyla kapatarak saymaya başladı: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10... 30... 50... 80... 100. "Önüm, arkam, sağım, solum sobe; saklanmayan ebe!" diyerek arkasına döndü.

Bizim binada oturan Çağatay, çam ağacının arkasına gizlendi. Tuğba bej renkli arabanın yanına, diğerlerine göre zayıf olan Onur ise elektrik direğinin arkasına saklandı.

Zeynep, her şeyden habersizce, arkadaşlarını aramaya başladı. Eğilerek arabaların altlarına baktı. Bej renkli arabanın arkasında birinin saklandığını anlamıştı. Diğer tarafları da kontrol ederek arabanın yanına geldi. Tuğba'yı görür görmez kaleye koştı. Ona imkân vermeden "Ebe!" diye bağırdı.

Geriye iki kişi kalmıştı. Saklanılabilecek yerleri düşündü. Aklına karşı binadaki garaj girişi geldi. Dikkatli bir şekilde oraya doğru ilerledi. Garaj girişinin 15 m ilerisindeki elektrik direğinin arkasına saklanan Onur'u gördü. İki de aynı anda koşmaya başladı. Onur, Zeynep'ten sadece 5 sn. önce gelerek onu sobelemeyi başardı.

İçinden bir ses Zeynep'e bahçede birinin gizlendiğini söylüyordu. Hem yakın yerlere saklanan kimse de kalmamıştı. Oraya doğru ilerledi. Çam ağacının arkasındaki Çağatay'ı gördü. Hızlıca koşarak onu ebeledi.

Çocuklar, kendi aralarından ebe seçerek yeni bir oyun kurdu. Havanın sıcaklığına ve bu koşuşturmaya rağmen onların enerji ve neşelerinde hâlâ bir azalma yoktu. İşte tüm insanlığın ihtiyacı olan şey, çocukların oynadığı bu oyunlarda saklıydı.

Muhammet Şen